

Volitelné předměty pro 4. ročník (Humanitní vědy)

Předmět: Seminář klasické latiny (pro 4. ročník)

Charakteristika vyučovacího předmětu: Seminář klasické latiny prohlubuje a dále rozvíjí klíčové kompetence žáků, které si vytvořili během předchozího studia v předmětu *Latina* ve 2. a 3. ročníku. Vede žáky k osvojení správné techniky překladu na úrovni gramatické i stylistické – jak u textů prozaických, tak i poetických – a k přesnému a kultivovanému projevu v mateřském jazyce. Při interpretaci textů a výkladu jejich kontextů propojuje poznatky žáků získané v jiných humanitních předmětech a oblastech (český jazyk a literatura, dějepis, kulturní dějiny) a zasazuje je do širšího celku evropského kulturního dědictví. Motivuje žáky k poznávání antické (a šířeji i latinské) kultury v jejích rozmanitých projevech (literatura, umění, mythologie) a slouží rovněž jako příprava k profilové maturitní zkoušce z latiny.

Obsahové vymezení: V předmětu Seminář klasické latiny se realizuje *nadstandardní* obsah vzdělávacího oboru latinský jazyk RVP GV (dle původního návrhu); současně se realizují tematické okruhy průřezových témat Výchova k myšlení v evropských souvislostech a Multikulturní výchova. Předmět Seminář latiny souvisí se vzdělávacími oblastmi Jazyk a jazyková komunikace a Člověk a společnost. Může být realizován i ve formě kroužku.

- *Zvuková a grafická stránka jazyka* (středověká grafika latiny, vybrané aspekty historického vývoje latiny).
- *Jmenná flexe* (odchylky a zvláštnosti v pravidelném skloňování substantiv 1. – 5. deklinace, zvláštnosti ve skloň. adjektiv 3. deklinace, prohloubení znalosti neurčitých zájmen; básnický plurál, plurál modestiae).
- *Lingvistická terminologie* (prohloubení znalostí jmenné i slovesné terminologie, srovnání s češtinou a dalšími jazyky).
- *Slovesná flexe* (odchylky v přítomném systému sloves 1. – 4. konjugace; prohloubení znalostí o perfektním a supinovém systému sloves 1. – 4. konjugace; slovesa *fieri, malle*; defektivní slovesa; *praeteritopraesentia*, specifika slovesné flexe ve středověké latině).
- *Větná syntax* (opakování latinských infinitivních a participiálních vazeb a vedlejších vět, prohloubení znalosti latinského souvětí: věty časové, věty přípustkové, věty srovnávací; věty se spojkou *quān*; souslednost časová, nepřímá řeč).
- *Pádová syntax* (ablativ vztahu, abl. odluky; genitiv vysvětlovací, genitiv vlastnosti; dativ původový, dativní vazby básnické; dvojí akuzativ, akuzativ rozsahu).
- *Úvod do poetiky* (rysy latinského básnického jazyka obecně, slovosled; nejčastější figury a tropy; gramatické zvláštnosti básnického jazyka).
- *Kulturní a historické reálie související s latinou* (další okřídlená rčení a výroky („živá slova“) dle témat; prohloubení znalostí o římských dějinách, kultuře a literatuře (žánrové rozvrstvení, klasičtí autoři) i o latinském středověku a raném novověku včetně latinských nápisů; přesahy do současného světa – dědictví antiky v evropské kultuře).

Časové a organizační vymezení: jednoletý seminář pro 4. ročník (humanitní zaměření), 2 vyučovací hodiny týdně

Výchovné a vzdělávací strategie:*Kompetence k učení:*

- učitel vede žáky k pravidelnému studiu slovní zásoby a gramatických jevů
- učitel vede žáky k chápání systémové povahy jazyka i k chápání podstaty jednotlivých slovotvorných a gramatických jevů
- učitel vede žáky k samostatné práci se slovníkem a odbornou literaturou
- učitel se snaží vést žáky k samostatnému studiu jazyka rozšiřováním slovní zásoby a překlady textů

Kompetence k řešení problémů:

- učitel vede žáky k pečlivé analýze textu
- učitel vede žáky k hledání různých výrazových prostředků při překladu textu a zvažování jejich přiměřenosti
- učitel vede žáky k uplatňování analogie při studiu jazyků

Kompetence komunikativní:

- učitel žáky vede ke správnému užívání odborných názvů
- učitel žáky vede k přesnosti ve vyjadřování
- učitel žáky vede k rozlišování stylových prostředků
- učitel žáky vede k vlastnímu hodnocení vyjadřovacích schopností a ke kultivovanému projevu

Kompetence sociální a personální:

- učitel žáky vede ke spolupráci
- učitel vytváří podmínky pro řešení úkolů na individuální i týmové rovině

Kompetence občanské:

- učitel vede žáky k rozlišování obecných a individuálních zájmů, k respektování názorů a zájmů druhých
- učitel se snaží rozvíjet politické myšlení žáků a motivovat je k hledání analogií mezi politickým děním v antice a dnes

Kompetence k podnikavosti:

- učitel motivuje a vede žáky k zapojení do předmětových olympiád a průběžně je vede k soutěživosti a porovnávání výkonů

Kompetence digitální:

- učitel vede žáky k rozvoji digitálních dovedností, k ovládání potřebné sady digit. zařízení, aplikací a služeb, (vy)užívání AI
- učitel vede žáky k vyrovnávání se s proměnlivostí digitálních technologií a k posuzování toho, jak jejich vývoj ovlivňuje život jedince i společnosti, ke zvažování jejich rizik a přínosů

Zabezpečení výuky žáků se speciálními potřebami:

- žáci se spec. potřebami jsou integrováni do běžných tříd a ve spolupráci s PPP škola vytvoří podmínky pro jejich studium

Zabezpečení výuky nadaných žáků:

- pro rozvoj nadaných žáků škola vytvoří podmínky individuálním přístupem učitelů
- nadané žáky učitel vede k účasti v soutěžích, především v předmětové olympiádě *Certamen Latinum*

Výstupy ŠVP (4. ročník):	Učivo: Téma	Dílčí dělení	Průřezová témata
žák chápe podstatu a funkci různých typů rozkazu; orientuje se v různých typech latinských zájmen a ve frekventovaných složeninách sl. <i>esse</i>	I. TŘI TEXTY NA ÚVOD - opakování vyjádření rozkazu a jeho systemizace; futurum - opakování zájmen, tvary sl. <i>posse</i> a <i>prodesse</i>	- opakování znalostí imperativu a konjunktivu - římská lyrika - římská filosofie	<i>VMEGS: Evropské kulturní kořeny a hodnoty</i> <i>Osobnostní a sociální výchova</i>
uvědomuje si funkce konjunktivů v časových větách; propojuje poznatky z dějin literatury a z historie, interpretuje text v historických souvislostech	konjunktivy ve vazbě <i>cum historicum</i>	- postavení latiny v evropské kultuře od antiky po novověk - osobnost Karla IV. ve vztahu k latině	
žák ovládá v úplnosti principy pravidelné latinské konjugace, rozpoznává a správně tvary praeteritopraesentií, orientuje se v časových rovinách textu vyjádřených různými morfol. časy	II. ŘÍMSKÉ REALIE - infinitivní vazby a ablativ absolutní: opakování a prohloubení <i>praeteritopraesentia</i> - minulé časy v latině, vyjadřování časových vztahů a předčasnosti v minulosti	- odchylky ve slovesné flexi, zejm. v perfektním systému <i>praeteritopraesentia</i> - římské právo - římská škola, rodina, výchova - římské jídlo a stolování	<i>VMEGS: Evropské kulturní kořeny a hodnoty</i> <i>Osobnostní a sociální výchova</i>
žák identifikuje v textu tvary gerundia a gerundiva, dokáže je odlišit a adekvátně přeložit do ČJ; za pomoci slovníku překládá i obtížnější syntaktické konstrukce	- gerundium (opakování, prohloubení) a gerundivum - překlad obtížnějších syntaktických konstrukcí	- římská armáda - volný čas Římanů, hry a lázně	<i>Multikulturní výchova</i> <i>Environmentální výchova</i>
žák překládá a interpretuje texty v hlubších souvislostech historických a společenských; propojuje poznatky z literatury, historie a historické geografie, pracuje se slovníkem	III. ŘÍMSKÁ HISTORIE OČIMA JEJÍCH TVŮRCŮ A SPISOVATELŮ - nepravidelnosti v morfologii, elize slovesa <i>esse</i> - číslovky: shrnutí, nepr. věty vztažné - konjunktiv perfekta, jeho užití; nepřímé otázky	- principát a polit. geografie ŘŘ - Etruskové a doba královská, raná republika - vrcholná republika, repub. magistratury	<i>VMEGS: Evropské kulturní kořeny a hodnoty</i> <i>Osobnostní a sociální výchova</i> <i>Environmentální výchova</i>

(dtto)	– pádová syntax: prohloubení, fce PPA – nominativ s infinitivem, VV příčinné – cum s konjunktivem: typologie vět a významů – rétorické figury – infinitivní vazby, abl. absolutní: opak. a rozšíření	+ krize republiky, Caesar + vznik císařství a doba Augustova + dominát a zánik ŘŘ + řečnictví a politika, Cicero + římská epistolografie, Plinius + římská historiografie, Tacitus	<i>Multikulturní výchova</i> <i>VMEGS</i> <i>OSV</i>
• žák si uvědomuje charakteristické rysy básnického jazyka; identifikuje figury a tropy v básnickém textu a chápe jejich funkce, srovnává s texty v jiných jazycích; dokáže interpretovat básnický text a uvědomuje si různé úrovně jeho struktury	IV. VYBRANÍ AUTOŘI ŘÍMSKÉ POEZIE A DRAMATU – hexametr, básnické figury – morfologické odchylky básn. textu, funkce PFA – elegické distichon, rysy poklasické latiny, epigram v římské lit. – archaická latina: hlavní rysy	+ Ovidius, antická mythologie + Vergilius a římská epika + Martialis a římská satira	<i>VMEGS: Evropské kulturní kořeny a hodnoty</i> <i>Osobnostní a sociální výchova</i> <i>Mediální výchova</i>
• žák rozpozná v latinském textu rysy a jevy charakteristické pro archaickou latinu, konfrontuje je s latinou klasickou		+ prapočátky římské literatury, Plautus a římské divadlo + Cato a pozůstatky orální poezie	
• žák rozpozná v latinském textu rysy a jevy příznačné pro středověkou latinu a konfrontuje je s morfologií a lexikem latiny klasické; uvědomuje si význam latinské tradice pro kulturu středověké Evropy	V. STŘEDOVĚKÉ A NOVOVĚKÉ LATINSKÉ PÍSEMNICTVÍ – středověká latina: specifika – žánry středověké latinské literatury – rysy středolatinské poezie, leoninský hexametr; komparativ: opakování – <i>septem artes liberales</i>	+ základní rysy a odchylky od latiny klasické v hláskosloví, morfologii a syntaxi; její grafika + latinská literatura raného středověku, počátky latinské literatury v českých zemích + středověká latinská vzdělanost, univerzity	<i>VMEGS: Evropské kulturní kořeny a hodnoty</i> <i>Osobnostní a sociální výchova</i> <i>Multikulturní výchova</i>
• uvědomuje si význam latinské tradice pro kulturu renesanční i barokní Evropy; chápe českou kulturní tradici v dobovém evropském kontextu	– koncept humanismu, učenecké sítě; barokní latina – novolatinská epigrafika, užití latiny v současnosti	+ latinský humanismus a baroko + latinské nápisy v Praze, diplom UK	